

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12

Naročnina četrletno 15 Din,

za pol leta 30 Din,

za vse leto 60 Din.

Posamezne številke 1.50 Din.

Za inozemstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 7. decembra 1934.

Upravništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.

Poštočerkovni račun

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo.

Oglasi po tarifu.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

V čem se ločimo

Naši nacionalisti, med njimi posebno »Pohod« (pred kratkim zopet v vabilu za naročbo), nam radi zatrjujejo, da se bojujejo: 1. proti koritarstvu in korupciji; 2. proti zagrizenemu strankarstvu; 3. proti družbeni brezsrčnosti; 4. za resnico in pravico.

Kdor bere vse to in ne pozna ozadja: oseb in mišljenja, dejanj in namenov, ta bi moral na prvi mah pritrditi takšnemu ravnanju. Kdo izmed nas ne bi bil proti koritarstvu; kdo ne bi se ustavljal brezsrčnosti; kdo ne bi obsojal zagrizenosti v političnem boju? Toda javno delo ne bi smelo obstajati v glavnem iz prekipevajočega ogorčenja, ki si daje duška v mogočnih besedah, ampak bi se moralo naslanjati na pravilne umske osnove in dosledno voljo, ki izvršuje izsledke pravilno spoznane resnice. V luči takšne kritike se pokaže vsa nezadostnost velikih gesel, ko za njimi navadno ne stoji ne razum ne dejanje, marveč govorita le razgredo srce in pohlepna želja.

Narod, država, človečnost — to so trije pojmi, posebno država, s katerimi poudarjajo nacionalisti svojo propagando po slovenski zemlji. Kdo ne bi bil vnet za svoj narod; kdo ne bi bil za državo, ki smo jo sami pomagali ustvarjati; kdo ne bi bil za človečnost, t. j. za solidarnost med narodi in za čut ljudskosti do bližnjega, ako je v sili in potrebi? Pri poštenih in pravičnih ljudeh se razume to samo po sebi. In vendar: kako to, da je kljub temu toliko gorja na svetu, da niso zadovoljni narodi in da ni miru v državah? Nekje mora biti napaka. To nesoglasje izvira iz mišljenja in dela.

Pravilnost dela izhaja iz pravilnega načela.

Ne narod ne država ne človeštvo niso abstraktni pojmi, ampak vsebujejo konkretnost — sestavljajo jih živi ljudje: posamezniki, družine, stanovi, sloji. Med njimi je gospodarsko in politično tekmovanje ter izkoriščanje. In zato ni dovolj reči, da sem za narod, državo, človečnost, ako si ne predstavljam določno, kje in kako hočem zastaviti vzvod, da vržem napaknost.

Nacionalisti posnemajo italijansko-nemško miselnost: vse zenačiti in nad takšno zmesjo vladati. To je silno preprosto načelo, ki je za njegovo izvajanje sposoben kmalu kdo. Njim je vse jasno,

vse lahko. In kako bi hoteli to napraviti? Kakor je njih misel preprosta, tako tudi sredstvo. »Und bist du nicht willig, so brauch' ich Gewalt«... V tem je njih modrost: s posiljem priti na krmilo in s posiljem se vzdržati.

Narod, država, človeštvo morajo odklanjati takšno mišljenje in takšen način dela zaradi samega sebe, t. j. svoje koristi. Čim najširše sodelovanje tistih, ki so prizadeti, postaja geslo nove dobe. Demokracija meščanstva, ki je služila najprej in glavno njemu, se mora umakniti demokraciji širokih plasti prebivalstva, da postane vsebinsko res to, kar pomeni njeno ime: vlada ljudstva, t. j. velike večine kmečkega, obrtniškega in delovnega sloja brez vmešavanja mogočnega bančnega, industrijskega in trgovskega kapitala. Ne slepo zenačevanje, ampak premišljeno izločevanje škodljivega posredništva ali zajedavstva in organiziranje produktivnih stanov — to je potrebno ter naj bi bilo načelo in delo današnjega časa.

A nacionalisti vendar tudi hočejo to? Res je, da časih odkrijejo kakšno nepravilnost; resnično semtertja zaropotajo precej glasno. Toda viden var: saj prav tista liberalna država, ki ji prisvajajo vsemogočnost in bi ji radi izročili človeka v popolno varuštvo in odvisnost, omogočuje po svojem odločujočem sestavu, da se vrše koritarstvo, korupcija in brezsrčnost; saj so nosilci vseh teh družbenih krivic v glavnem tisti posamezniki in sloji,

ki jemljejo v zakup narodnost in državnost, a jih nacionalisti podpirajo prav zaradi njih »narodnosti in državnosti«. Medsebojno se kregajo in prerivajo zaradi oblasti; toda na zunaj udarjajo skupaj, čeprav časih korakajo ločeno, za »narod in državo«.

Takšen je resničen položaj. Kdor hoče dejansko premagati koritarstvo, korupcijo in brezsrčnost, ta se mora odločno ločiti od tistih, ki to delajo; nikakor ne sme zenačevati, kar ne more biti nikdar isto ali enako, ampak njegova dolžnost bi bila, da z resnično demokratizacijo stré organizirano sebičnost in krivičnost v njunih osnovah: liber. državo je treba presnovati v socialno. Tega pa ne bo napravil nacionalist, ko si prizadeva, da pofašisti sedanjjo državo, t. j. popolnoma uniči človeško osebnost in ji vzame še tisto mrvico dostojanstva, ki mu ga je pustila liberalna država. In komu na korist? Zgledi po Evropi kažejo, da takšno državno preuredbo podpirajo družbeno prepadli stanovi ali pa takšni, ki se boje, da jim žito ne pojde več tako bohotno v klasje: visoko plemstvo, veliki industrijci, denarstveniki (bankirji) in trgovci. Malomeščanstvo z uradničtvom jim drži hrbet, po katerem plezajo kvišku.

zaradi splošne nerazvitosti; zato ostajajo besede o boju proti koritarstvu, korupciji in brezsrčnosti pobožne želje brez vsebine, dokler ne izhajajo iz resnične uvidevnosti o potrebi korenite družbene preosnove, ki bi ji moral biti namen: pomagati do veljave v družbi neposedujočim, a ne hraniti posedujočih v njih krivični oblasti. To bi bilo pravo narodno, a obenem tudi socialno delo. A-a.

Stiki Slovencev tostran in onstran Mure

Ob priljučitvi k Jugoslaviji je bilo Prekmurje široki slovenski javnosti docela neznana zemlja, njeni ljudje, če že ne popolni neznanci, pa naši najoddaljenejši znanci. Tudi Prekmurci, ki so živeli stoletja v občevarju z drugim narodom, so boljše poznali sosedne Madjare in Medmurce, kakor nas. Glavni vzrok temu je bilo tisto razkosanje naše zemlje po tolikih političnih mejah. Le redki so bili primeri zavestnega medsebojnega poznavanja. V strokovno področje bi spadal spis, ki bi nam

nudil o tem izčrpe podatke. Namen teh vrstic je obuditi samo one splošno znane, pa redke primere, da iz teh vidimo, koliko je treba še storiti za medsebojnost, preden bodo opravičeni naši očitki Prekmurcem, češ, da se še niso zadostno vživeli v nove kulturne in politične prilike.

Že leta 1873 je pisal »Slov. učitelj«, da zadene krivda predvsem nas, s te strani Mure, ako odpor na moč ogrskih Slovencev peša, ker smo dosihmal premalo marali za naše prekmurske brate.

Janez Kocmur:

Nekaj spominov

(Nadaljevanje.)

Sploh je storila narodno-napredna stranka tiste čase kakor za stavo vse, da izpriča svojo nedemokracijsko, Predsednik stranke in podžupan dr. Janez vitez Bleiweis pl. Trsteniški je ob ustanovitvi deklškega liceja izjavil v občinskem svetu ljubljanskem, da »mestni deklški licej ni za hčere delavcev« (dobesedno: hčere železniških čuvajev). Mlajšega datuma je načelna izjava njegovega naslednika v stranki dr. Ivana Tavčarja v »Slovenskem Narodu«, da »je narodno-napredna stranka stranka ljudi, ki imajo nekaj pod palcem in zato ne gre, da bi imel hlapec enako volilno pravico kakor njegov gospodar«. Človeku se je nehote vrivalo vprašanje, ali gre tu za vero v nespremenljivost obstoječega družabnega reda, ali za taktično napako, ali za brezprimerno odkritosrčnost. Naj je bilo karkoli, napredno to ni bilo. Nazadnjaška miselnost in preziranje malega človeka je moralo voditi prej ali slej do odpora tudi v vrstah stranke same. Sicer je pa obstajala vsa stranka le iz vrhov par familij, ki jim je ljudstvo dalo ime »žlahta«. Zameriti se enemu teh je pomenilo toliko, kakor izobčiti se iz družbe in javnega življenja.

»Narodna čitalnica«, prej shajališče vseh krogov, je začela životariti, zlasti odkar se je preselila v »Nar. dom«. Namesto trdnjava slovenstva je ta postal tempelj dolgočasia. Najprej je prišlo do izbruha v ljubljanskem »Sokolu«. Telovadecem je za-

čelo presedati, da so pri paradnih nastopih imeli prvo besedo tisti, ki jih ni nikdar bilo v telovadnici. Po potresu sem sam telovadil nekaj časa kot naraščajnik, leta 1902. pa kot reden člen in sem tako imel priliko opazovati trenje od blizu. Prišlo je do razkola in ustanovitve »Sokola I« pod vodstvom prof. dr. Pavla Pestotnika. Ali to je le eden od nešteti primerov.

Bil je prizor za bogove, ko se je konservativna slovenska ljudska stranka borila za splošno, enako, neposredno in tajno volilno pravico, tako zvano napredno razumnštvo pa za ohranitev pluralnega volilnega sistema. Kar zadeva odkritosrčnost bojnih gesel, je izven vsakega dvoma, da je bila napredna fronta iskreno in odločno zoper demokracijo, napredek in svobodo. V tej sodbi nisem osamljen; sklicujem se samo na Abditusa, ki je že tedaj izrekel v »Naših zapiskih« priznanje »zadnjemu hribovskemu kaplanu« za njegovo prosvetno delo med ljudstvom. Iz naprednega tabora je udarjalo na uho šklepetanje staromodnih mušket, nazaj pa so treskali moderni izstrelki najtežjih kalibrov. Načinu takega bojevanja je moral slediti poraz na narodno-napredni strani. Bil je pa tudi zaslužen. Breznačelnost, sebična samopašnost in lenoba je dajala sama nasprotniku orožje v roke; da, s svojim nazadnjaštvom in neznačajnostjo je narodno-napredna stranka naravnost izzivala na boj. Neznačajnost — hud očitek, ali opravičen! Ni jih bilo namreč ostudnejših prikazni od tistih, ki so iz strahu pred navalom ljudskih množic pred vsakokratnimi volitvami na kolena padajoč slovesno izjavljali: »Saj nismo zoper sveto vero, ampak samo zoper slabe duhovnike!« Ob takih prilikah se

je reducirala svobodna miselnost na zabavljanje po »posebnih sobah«; na dan se je upala šele po volitvah. Če bi bilo golo vpitje sila, kakor nekoč jerihonske trombe, bi že davno noben farovž na Slovenskem ne bil kamen na kamnu. Nasprotnik je lahko mirno spal; saj je vedel, da tvorijo največji kontingent učenk samostanskih šol ravno hčerke prvih veljakov iz naprednega tabora.

Lampetu bi se ne bilo godilo nič bolje, če bi bil nosil civilno suknjo ali da je bil narednjak. Dosti je zgovornih primerov, da ni šlo za obrambo svobode in napredka, temveč samo za politično in gospodarsko premoč. Dr. Vinko Gregorič, dr. Vladimir Ravnihar, Adolf Ribnikar, dr. Ivan Robida, dr. Ivan Stojc — cele golide gnojnice je bilo zlite nanje, ker so si upali misliti s svojo glavo, dasi niso bili klerikalci. Najslabše je odrezal dr. Gregor Žerjav. — Slovenska ljudska stranka je vabila v svoje vrste mladino, narodno-napredna se je je pa otepala z vsemi štirimi, kadar in kolikor je ni potrebovala za štafažo. Spoznavši neuspešnost takega načina boja, se je lotil Žerjav dela, hotel po vzoru Kreka pregnati hudiča z Belcebubom. Ustanovil je »Agro-Mercurja«. Da bi ne bil nikoli tega! Zabliskalo se je in treščilo, da je ostala od vsega samo dr. Tavčarjeva krilatica »Cekin gor, blato dol«, ki je spremljala dr. Žerjava vse življenje. Žerjavu se ni moglo očitati klerikalizma — bil je celo eden prvih bojnikov »Svobodne misli« — a je vendar moral pasti, ker se je bil dotaknil zlatega teleta. Le škoda, da se ni iz tega nič naučil.

Žerjav je hotel pri svojem delu prehiteti razvoj; pozabil je, da ima Krek za seboj dvajset let trdega drobnega dela. Gradil je na pesek. Ob Lam-

Če izvzamemo v 18. stol. nekaj učenih glav (Popovič, Gutsman), ki so poznali Prekmurce, so iz naših širokih plasti poznali in občevali z ogrskimi Slovenci le sosedje s štajerske strani. Neposredna bližina je vodila Prekmurce po kupčijskih poteh v Ljutomer in v Ormož, kamor so najraje zahajali. Prav tako so Prekmurci spoznavali, da žive na drugi strani Mure ljudje z istim jezikom in navadami, da se prav tako imenujejo Slovenci, tedaj, ko so obiskovali božja pota v sosednji Štajerski. Najbolj znani poti sta bili Sv. Trojica v Slovenskih gorah in Marija Snežna. Ob teh priložnostih so si kupovali molitvenike, ki so jim nudili slovensko knjižno branje; največkrat je to bil mariborski »Venec cerkvenih pesmic«.

Ako ta pota še ne pomenijo zavednih narodnih stikov, tedaj moramo še omeniti izrazit narodni akt: udeležbo 600 Prekmurcev iz dolnjih krajev na 1. slovenskem taboru v Ljutomeru l. 1868, na katerem so panonski Slovenci zahtevali svoje pravice od nasprotne jim tuje vlade.

Kakor panonsko-štajerski kmetje, tako so tudi njih izobraženci bili med prvimi, ki so poznali Prekmurce in jim očitovali svojo ljubezen. Da ni bilo več takih ljudi v ostalih avstrijskih predelih, temu se ni čuditi, saj smo šele po Miklošičevi jezikovni teoriji samo bežno obudili spomin na panonske Slovence pri literarni uri v srednji šoli.

Najbolj navdušen ljubitelj panonskih bratov preko Mure in skrbni nabiratelj njih narodnega blaga je bil Raičev Božičar, ki je v Narodnem koledarju in v Letopisu Matice Slovenske priobčil »Črtice o Prekmurcih in o njihovem govoru« ter »Prekmurški knjižniki pa knjige«.

Po Raiču je dovedel Glaser ogrske Slovence v prvo zgodovino našega slovstva.

Z nič manj ljubečim srcem je obhodil vse prekmurske vasi Anton Trstenjak, ki je v Spomeniču Matice Hrv. objavil »Odlomek iz ogrskoslovenske književnosti«. S spisom »Slovenci v šomodski županiji na Orskem« je opozoril našo javnost na selišča slovenskih protestantskih rodov, ki so bili naša najbolj izpostavljena narodna postojanka.

Prvi ogrski Slovenec, ki se je zavedno ozrl na brate v avstrijskih pokrajinah, je bil dr. Ivanoci. On je tudi opozoril zgodovinarja Grudna na »Starine železnih in zlatih Slovencev«, ki so izšle ponatisnjene v Časopisu mariborskega zgodovinskega društva. Borovnjak in Ivanoci sta zlasti širila mohorske knjige v svoji krajini, saj je imela somboteljska škofija okrog 200 mohorjanov; ti so bili najtrdnjši Slovenci. Cvetje, Bogoljub, Slovenski Gospodar so širili Ivanocijevi učenci s prižnic. Iz Ivanocijeve šole je izšel tudi Števan Kūhar, ki je s Štrekljem objavil v mariborskem Časopisu »Narodno blago vogrskij Slovencev«. Moremo reči, da je bilo mariborsko zgodovinsko društvo ves čas močno pozorno na prekmurske Slovence.

Omeniti je še društvo mariborskih bogoslovcev »Slomšek«, ki je vzdrževalo stike s prekmurškimi bogoslovci. Mnogo slednjih s Kleklom na čelu je bilo na Koroščevi primici. Dr. Slavič pravi, da ni dvoma, da so mladi bogoslovci odnesli s primicije veselo zavest, da so bili bratje med brati.

Dijaštvo ni tvorilo nobene vezi, ker je obiskovalo šole na Madjarskem. Prav maloštevilni so oni, ki so pred vojno obiskovali naše šole. Te so pritegnili v slovensko večinsko ozemlje redovniki, ki so prihajali kot pridigarji na misijone v Prekmurje.

peta so zaman butali valovi; stal je na okopu, ki so ga gradili dve desetletji najboljši njegovega stanu. Dobro oborožen z razlogi, ki so jih nizale ljudske potrebe same od sebe, je odbijal vse napade z lahkoto. Nasprotnika je navadno zgrabil tam, kjer je bil najbolj občutljiv. Često ga je udaril z njegovim lastnim orožjem; kamen, sprožen nanj, je vjel v zraku in ga zalučil s podvojeno silo nazaj. Posebno jezo si je nakopal z duhovniškim »Obrambnim društvom«, osnovanim v obrambo zoper napade v tisku. Nasprotno časopise je moral objavljati cele stolpce poprakov po tiskovnem zakonu. »Ni res, da sem žlindra; res pa je, da nisem žlindra.« Začele so tudi nanj deževati tiskovne tožbe. Da ni prišel pred poroto, je pred vsakim njenim zasledenjem bežal v inostranstvo. Strašna jeza. Prežali so nanj izza vseh voglov.

Osebo preganjanje je slovenska specialiteta, znana po svetu bolj od kranjskih klobas in kislega zelja. Njena pogonska sila je neizčrpna; epicenter jej je navadno v komolcih, od koder prehaja najraje na jezik, pa tudi v druge organe. Lampe je imel čudovit dar, da je vsak pritisk na sebe izkoristil po zakonih statike. Postal je legendaren junak, poln občudovanja v očeh svojih somišljenikov. Pregarjanje je samo potenciralo njegovo delavnost in uspehe. Vzorni hlevi, napajališča, ceste, mostovi, vodovodi, planine in pašniki — povsod so še danes vidni pomniki njegovega dela.

Fiskalisti nikjer na svetu niso popularni; če pa so, so izjeme. Taka izjema je bil Lampe. Izjem, ki bi bile priljubljene prav pri vseh, v kapitalistični družbi ne more biti. S svojo zgornostjo je znal pridobiti Lampe kmata za vsako stvar, ki jo je spoznal za dobro. Zagovarjal jo je z isto vnemo

Skupna vez kmečkih mož in fantov z obeh strani Mure se je počivila na fronti, kjer so spoznali Prekmurci, da je še več Slovencev v monarhiji. Prekmurški frontniki, ki so celo prinašali s seboj ilegalno »Jugoslavijo«, so bili prvi glasniki novih časov.

Najvidnejši izraz združene moči je bil skupen nastop štajerskih in prekmurških Slovencev spet v Ljutomeru 1918. leta ob razglasitvi Jugoslavije. Prekmurci, ki so se pripeljali na okrašenih vozeh, zlasti iz dolnjih krajev, so na tem shodu tudi zase zahtevali svobodo.

Prava naša narodna sreča je, da je dr. Slavič že pred odločilnimi dnevi v svetu bil spoznal kraje in značaj ogrskih Slovencev. Njegovemu odličnemu poznanju razmer onstran Mure in njegovim informacijam na razmejitveni konferenci se je v veliki meri zahvaliti, da nam je pripadlo še neosvojeno Prekmurje. — Ne smemo še prezreti štajerskega Slovenca Božidarja Severja, ki je že kot mlad fant zahajal prek Mure. Dobro poznavajoč prekmurske prilike, je bil kos organizirati prvi »Narodni svet za Prekmurje«.

Za poglobitev skupne zavesti po osvobojenju je največ doprineslo učiteljstvo in prekmursko dijaštvo. Največ svaje pa so prinašali politični kor-teži ob volilnih navalah.

Imamo dovolj znakov za upanje, da bo nova prekmurska mladina, vzgojena v naših šolah, storila največ. Oba Maučeca, Novak, zlasti pa Kranjec in še drugi, gradijo najtrdnjši most preko Mure.

Več kot s prekmurske strani, je bilo v zmislu skupnosti zgrešeno z večinske strani Mure. Osrčeje je tisto, ki je dosedaj še vse premalo dovajalo zdrave krvi v izvensrediščne dele. Čas je, da Ljubljana popolnoma preneha biti už na glavi Kranjske, kakor se je to nekoč reklo.

Priznati moramo, da se je marsikaj že storilo, da se dovedejo Prekmurci tudi duhovno v nove

meje — v nov kulturni in civilizacijski krog, na pr. železniška zveza z Ormožem, razširitev osnovnih šol, pol gimnazije v Soboti, nekaj narodnih in prosvetnih društev, Plečnikove umetnine, Stelletovo spomeniško delo itd. Vendar prav z zrelišča, da je naloga naše sredine vedno in ob vsaki priliki budno paziti, da ne zapostavi nikoli nobene našega predela, večkrat kaj ni v redu. Na primer neodpušljiv kulturno-politični greh je, da med Rupljevimi protestantskimi pisci ni Prekmurcev. Prav tako mora zboleli vsakega Prekmurca, med katerimi je precej mohorjanov, da med Pirjevčevimi »Slovenskimi možmi« ne najde svojih Kūzmičev, Ivanocija itd. Menimo, da stori vse prej kot ugoden vtisk na Prekmurca, ko mu pove Fr. Vodnik v uvodu v Kranjčev »Življenje«, da najvidnejši prekmurski literat ne zna književne slovenščine. Ako je taka ugotovitev osnovana, potem gotovo ni umestna kot spremljevalka k delu, ki ga dobe tudi pisateljevi rojaki, ki morajo tako dosti preslišati radi svojega narečja. Vprašujem dalje: Ali ima Narodna galerija vsaj eno Vrečičevo delo? Ne vemo, čigav greh je, da po 15 letih osvobodene Prekmurja nimamo v nobenem našem muzeju, razen črensovske omare in »bosmana« v Mariboru, niti ene popolne ljudske noše, kakor tudi ne ostalih predmetov iz Prekmurja. (Morda v muz. kletih?) Ali so organizatorji kongresa ljudskih noš 1932. leta poskrbeli, da vidimo vsaj en prekmurski par v reprezentančnem sprevodu? Tudi na letošnjem plesnem festivalu ne bi bilo odveč, ako bi poleg plzenske skupine videli tudi prekmursko »gostiljanje« itd. itd.

Mnogo stvari bodo morali nadomestiti mlajši Prekmurci sami. Nikoli pa ne bodo mogli storili vsega, ako se tudi naša sredina ne bo odzvala ob vsaki priliki. Glejmo, da nas čas in prilike ne prehitel!

M. K—lj.

Quantité négligeable

(Malo odgovora na izjavo g. Frana Radeščka v »Slovenec« z dne 27. nov. t. l. in odkrite besede o klerikalni gonji.)

Kdor se ozre po košatem in prijaznem gozdiču našega časopisa in ga primerja s predvojnimi stanjem, se ne more prečuditi, odkod taka radikalna sprememba? Kako lajanje, oglušivo vpitje in psovanje je pretresalo pred vojno ozračje političnega lovišča in okolja! Vmes pa je ostro odmevalo kakor iz Voltairejevega roga: écrasez l'infâme (s-tri-te nesramnico = klerikalno kačo)! Res, bilo je kakor na pravi lovski gonji »klerikalnega zmaja«. Vsa slovenska politična modrost je vrholila tedaj v borbi klerikalizma in liberalizma. Najbolj žalostno in sramotno poglavje v politični zgodovini slovenskega naroda, pravi testimonium paupertatis in naiščine tedanjih voditeljev! In danes? Kar utihnilo je po logih in gajih našega javnega mnjenja. Profiklerikalne gonje ni več. Kako si naj to razlagamo? Ali je liberalna gonja res ubila »klerikalnega zmaja«? Ali pa je politično mišljenje naše generacije bolj dozorelo in uvidelo nespametno. pogrešno in pogubno taktiko? Voltaire je bil sicer duhovit mož, zato pa tem slabši taktik.

S koncem vojne vihre leta 1918 se je plegla tudi klerikalna gonja. Bivši klerikalci sami priznavajo, da je v novi državi klerikalizmu zmanjkalo zraka, da torej klerikalizma sploh ni več. Mi tem razsodnim in poštenim možem prav radi verjame-mo. Saj niso bili vsi slepi in stekli fanatiki, večina

je s historičnim smislom in realno tehtala vsa ponderabilia in imponderabilia. Res, klerikalizma v Sloveniji ni več, raztreseni ostanki pa so samo še »quantité négligeable« (brezpomembna količina), kakor gotove in nedolžne domače živalce, za katere velja Kraljevič Markovo geslo: ne budi mi buha iz kuha! Usoda klerikalizma pa se ni splekla na domači zemlji, marveč tam zunaj v širokem prostoru velike in svetovne politike, kjer lomijo in drobijo kolesa historičnega valja. Avtoritarna demokracija fašizma in komunizma je prispevala svoje. Z avtoritativno demokracijo pa povsod odklenka demagoški hujskariji.

Da ne bo nepotrebne zamere, podtikanja in zavijanja, moramo prav na glas in odkrito povedati, da nima klerikalizem s slovensko duhovščino in krščansko religijo nobene skupnosti. Habsburška politika je orientalski, paganski klerikalizem, to se pravi, zlorabo vere v politične namene, kakršna še danes v Indiji zaprečuje v obliki malikovalskega in vraževernega bramanizma vsak socialen, kulturni in gospodarski (svete krave!) napredek, prenesla v borbo proti hohenzöllernski tekmi in nekatere zastlepljene duhovnike pridobila za politično zlorabo vere. Po sirahovitem in nepopravnem porazu habsburške politike se je cerkev otesla najnevarnejše pijavke in svobodno religiozno življenje je oživelo in se poglobilo. Kot naivni otroci so nasledili bivši liberalci habsburški pasti klerikalizma. Psihološki analfabeti namreč niso vedeli, da dobijo take stvari le toliko moči in realnosti, kolikor mu je pripiše naša fantazija in pozornost sama. Take stvari nastajajo in rastejo samo v odporu drugih. Čim jo mečeš jače, više žoga skače! Izkušen psiholog take nastavljenosti stvari ne opazi, je noče opaziti, gleda mirno, kakor da bi je sploh ne bilo. Še zdrava kmečka pamet pravi: pusti prazen strah na miru ali pa ga ubij! Instinktivno pravilna taktika: quantité négligeable! Ignoriraj nastavljenost past, kakor bi je sploh ne bilo!

Preizkušenemu ignoriranju ali po domače »ubijanju z molkom« prihaja danes na pomoč avtoritativna demokracija. Kaj naj začne ljudstvo danes, v časih povojne korupcije in degeneracije s splošno in enako volilno pravico? Ker smo iskreni in brezpogojno pripadniki splošne demokracije, želimo, da se ideja demokracije globoko vkorenini v ljudsko dušo. Zato je potrebno, da se ljudstvo zanje najprej vzgoji in duhovno pripravi. Sicer se po vrne spet nevarnost brezvestnega in divjega demagošiva. Splošna in enaka volilna pravica je bila druga habsburška nastava za hohenzöllernsko konkurenco, torej vse drugo prej, nego izraz odkritosrčnega demokratičnega navdušenja. Sicer pa imamo tudi avtoritativno demokracijo samo za prehod in izhod iz skrajne sile, dokler ljudstvo ne dozori za svobodno demokracijo. Zahrbnih in podtalnih demagogov pa smo sili!

To je resnica o začetku in koncu klerikalizma. Zato upravičeno čuti in zavrača naša duhovščina besedo »klerikalec« kot psovko, ker vidi, da sta bili habsburški sredstvi klerikalizma in splošne in enake volilne pravice le dve nevarni zanki, na-

(Nadaljevanje prih.)

stavljeni na vrat svobodno dihačje cerkve. V novi slovensko narodni orientaciji pa bo religija z duhovščino vred samo moralno in materialno pridobila. Izgubiti ni mogoče ničesar več, nasprotno, prišel je čas, da se izgubljeno spet pridobi! Zato kar najtopleje pozdravljamo regenerativno in nepolitično KA in KSA. Duhovščini pa hočemo olajšati delo moralne obnove s tem, da bomo vzorno

izvrševali svoje religiozne dolžnosti in se z znanstveno resnostjo poglobljali v najsvetejšo skrivnost človeške duše.

Katoličan.

Opomba uredništva. Naše načelno slovensko stališče nas sili, da objavljamo iz ljubezni do slovenstva napisani članek, čeprav se v marsičem, mogoče v mnogočem, zlasti kar se tiče volilne pravice, ne strinjamo z g. avtorjem, ki mu zato prepuščamo vso odgovornost.

Nauki zadnjih španskih dogodkov

Prinašamo ta članek v prevodu, ker nam prikazuje španske razmere z neke posebne in zanimive strani.

Ko to pišem, se menda že nahaja velik del rudniško-industrijskega dela Asturije v rokah delavskih upornikov. Življenje v Madridu je radi generalne stavke zastalo in tudi v južnih deželah se pojavljajo revolte in stavke. Kljub temu je usoda zadnjega upora zaradi poraza Katalonije že odločena. Španska levica se je v primeri s socialističnimi strankami drugih držav nahajala v ugodnem položaju, da se je lahko opirala na močno separatistično gibanje v Kataloniji. Katalonija kot industrijsko najpomembnejši in najbolj evropeizirani del Španije je nudil naravno operacijsko bazo za vsak upor proti grozeči reakciji. V Barceloni naj bi imela protivlada svoj sedež, odtod naj bi se bil organiziral odpor proti Lerrouxu, ki se je po sestavi svoje vlade pokazal kot odkrit nasprotnik republike. Da bo morala Katalonija prevzeti prej ali slej to vlogo, to je postalo očitno skoraj točno pred enim letom, t. j. po zadnjih parlamentarnih volitvah, ki so prinesle razen v Kataloniji (in posameznih mestih, med njimi v Madridu) veliko zmago desnici in sredini, ki je z republikanskega stališča vseskozi nezanesljiva. Splošno je iznenadilo, da je vedno uporna Katalonija bila tako malo kos svoji zgodovinski nalogi, da se je na večer proglašena svobodna katalonska država že zjutraj zrušila v ognju, ki ga je vojaštvo naperilo proti generalidadi v Barceloni.

Generalidad se je zrušila in z njo ves 14. aprila 1931. postavljeni režim. Lahko bi videli v tem dejstvu neizbežen fatum in mnogi nagibajo po zaporednih porazih socialističnih strank v Evropi k takemu fatalizmu. V resnici velja tudi za Španijo beseda, ki je padla v drugi zvezi pred kratkim: Barikade so zaključek dolgoletne slabe politike. Politika demokratične republike v Španiji je bila slaba.

Zakaj?

Odgovor na to vprašanje daje naravnost presegnetljive analogije, analogije, ki več povedo, kot zgolj zunanje vzporejanje španske z avstrijsko socialno demokracijo. Zaradi teh globlje osnovanih in poučnih analogij se spleta, da se pomudimo pri vzrokih španske katastrofe.

Španska levica ni znala, ko je prišla do oblasti bolj zaradi slabosti nasprotnika ko zaradi lastne moči, države prekasiti. Njene fraze so bile mogočne, niso pa izvirale iz pravega občutja moči, pač pa iz nebrzdanega veselja do provokacije. Potemtakem je bilo najljubše delo te levice v katoliški Španiji vprav blazen kulturni boj, medtem ko so zares potrebne reforme, kakor prevažna zemljiška reforma, ostale na papirju, ali pa so bile izvedene le v provokatorni, to je negativni smeri. Dva zgleda za to: Uvedena je bila posvetna šola, a do danes ni poskrbljeno za primeren posvetni pouk. Zemljiška posest cerkve je bila demonstrativno razlaščena, a ni bila razdeljena med kmete, ki so hrepeli po njej.

Ko je nezadovoljnost naraščala (noben režim ni postal tako hitro nepriljubljen kot demokratična republika v Španiji) in je levica polagoma zgubljala vodstvo, je postopala vlada, v kateri je bila takrat tudi še socialna demokracija, pri zatiranju krajevnih uporov tako brezobzirno, kakor ne zlahka kak meščanski kabinet. V Casas Viejas, od sveta

oddaljeni vasici Andaluzije, so vaščani, skoraj sami analfabeti, proglasili »svobodni komunizem«. Priklicana guardia civil je bestialno krvavo obračunala z njimi in ministrski predsednik je v parlamentu energično branil to početje. Ta primer, ki ni bil osamljen, je postal za režim usoden. Vedno bolj je zgubljal na moči in vplivu in je imel nazadnje le še večino v parlamentu. S to večino je vladal še nekaj časa (do novembra lanskega leta) in je zgubil pri tem še ostanek svoje popularnosti.

Ko se izgubljeno in zapravljeno ni dalo več rešiti, se je začela v opozicijo porinjena španska levica oboroževati. Vendar ji priprave za barikadni boj niso zadostovale: njen tisk in njeni zastopniki v parlamentu so grozili vsak dan z izvenparlamentarnim bojem — počestno revolto, splošno stavko in revolucijo. Ta sistematično gojena politika groženj je mimogrede prenehala le, ko so množice — bile so res večinoma sindikalistične — nekega dne osamosvojile in šle na ulico brez socialnodemokratičnega strankinega sklepa. To je bilo konec 1933. leta. Socialdemokratična stranka je hitela zatrdjevati, da nima nič opraviti z vstajo zapeljanih množic. Ko so revolte krvavo udušili, se je znova začela politika oboroževanja in groženj, ki je pa nasprotno stranke vedno manj plašila. Končno se je polastil levica, ko so medtem nasprotniki prišli k moči in se oborožili, strah pred lastno korajžjo. Čim več orožja je imela, tem slabšo se je čutila. Vedno je prelagala čas za udar, skušala je pomirjevati množico, ki ji je zaradi tega deloma upadel pogum, deloma pa je postala nestrpnejša. Sprejemala je ukrepe vlade, o katerih je prej širila mnenje, da bodo brezpogojno in takoj izzvale oborožen upor. Tako zlasti: konfiskacije orožja, razpust organizacij, prepovedi in številne aretacije. Navsezadnje je napravila levica zadnjo napako, da si je dala predpisati trenutek za udar od svojega nasprotnika, zakaj sestava vlade dona Alejandra Lerrouxa je bila preiščljena in preračunnaa provokacija na naslov levice. Ko se je boj začel, je bil tudi že izgubljen.

Da je svobodna država Katalonija trajala samo deset ur, ni slučaj. Njen poraz odkriva drugo kvarno slabost levice, ki je na oblasti delala po črki svojega programa in zaradi ljube demokracije koncesije tam, kjer so morale biti njej v pogubo, nasprotniku pa v korist. Tako je dala španskim ženam volilno pravico, dasi so vedeli, da bodo po svoji večini glasovale proti republiki in demokraciji. Tako se je pri volitvah odpovedala propagandnim sredstvom, ki so bili vladi na razpolago, dasi je vedela, da bo špansko ljudstvo glasovalo proti vladi. Konec koncev je napravila iz katalonske avtonomije v večmesečnem parlamentarnem barantanju iz samih ozirov na občutljivost reakcionarnih španskih centralistov skrupulo, nazvano »Estatuto«, ki ni zadovoljilo nikogar in prav gotovo ni bila nobena prava avtonomija, dasi je vedela, da bi v primeru reakcionarnega udara bilo mogoče revolucijo braniti le iz močne in kolikor mogoče samostojne Katalonije in da bi njen poraz tudi zapečatil usodo španske republike.

Poraz jo je res zapečatil. In španska demokracija, ki je bila izbojevana z mnogimi krvnimi žrtvami in ki je teklo zanjo, ko je bila izgubljena, še več krvi, je padla po lastni krivdi. Nauki njenega propada zaslužijo, da bi jo preživeli.

A. Gaspar v »Die Zeit«, št. 6.

Vrnimo se k rednemu gospodarstvu

Če pride kak denarni zavod v zadrego zaradi izplačila vlog, ima pravico, prositi za takojmenovano zaščito, to se pravi, denarne vloge so dejansko vezane, ker sme računati vlagatelj samo na znaten del vloge, da jo more dvigniti ob potrebi iz zavoda. O škodljivih posledicah te zaščite se je pisalo in govorilo že dovolj: na tisoče vestnih varčevalcev je že zgubilo doberšen znesek pošteno prislužene gotovine, ker so morali vložne knjižice prodajati, če so rabili denar, dostikrat za polovico prejšnje vrednosti. Te zadrege varčevalcev se je v obilni meri polastila spekulacija, in kakor pričajo oglasi v dnevniki, so se nekateri lotili že kar obrtoma najnovejše kupčije: trgovanja s hranilnimi knjižicami. Da bo uredba o zaščiti denarnih zavodov za dolgo dobo omajala v ljudeh zaupanje v denarne zavode in s tem vero v pravilnost in smotnost varčevanja, da bo torej spodkopala gospodarsko moralo, je bilo tudi že od prvega početka očitno.

K tem slabim posledicam je pa treba prišteti še eno, ki se sicer vse premalo upošteva. Po navede-

ni uředbi postavlja namreč trgovinski minister vsakemu zavodu, ki je prosil zaščite, komisarija. Ti komisariji pa ne opravljajo svoje službe zastoni, ampak dobivajo prav masne nagrade, povprečno na leto najmanj sto tisoč dinarjev. »Trgovski list« je preračunal, da prejema jo ti komisariji pri 176 zaščitenih zavodih na leto skupaj vsaj 20 milijonov.

Teh dvajset milijonov vsako leto bodo seveda morali v eni ali drugi obliki plačati deloma in posredno dolžniki, še bolj in neposredno pa upniki, to je vlagalci, lastniki vložnih knjižic. In za teh 20 milijonov se bo seveda tudi leto za letom zmanjševala glavica zaščitenih denarnih zavodov, tistih zavodov, ki jim ravno glavice najbolj primanjkuje, saj so vprav zaradi pomanjkanja gotovine morali prositi za zaščito.

In tako se vrši razvoj našega gospodarstva v napačnem krogu: da odpomoremo eni stiski, ustvarjamo drugo, še večjo, ne da bi v začetku vsaj malo pomislili, če je pripomoček tiste vrste, ki bo res in trajno pomagal, in če je pred vsem take vrste, da se ne bo zajedel v organizem narodnega

gospodarstva in ga razjedal tako, da ga bo še bolj oslabil.

»Trgovski list« misli, da je treba odpraviti nagrade komisarijem, ki naj vrše svoje službo kot častno. Gotovo, to je treba takoj storiti in že to bo ena pot k zboljšanju razmer, kajti plačani komisar ima seveda korist, če se vleče zaščita poverjenega mu zavoda v neskončnost. Toda pozabiti ne smemo nečesa pri tem:

Pri odločni volji bi se dala zaščita v nekaj mesecih brez hudih pretresljajev za naše gospodarstvo odpraviti. Narediti je treba samo pošteno bilanco: toliko naše gotovine je v poštni hranilnici, toliko v Hipotekarni banki, toliko tam in drugod. Ta denar mobilizirajmo za ozdravljenje kredita slovenskih denarnih zavodov. Pa bomo takoj videli, da je vsaka zaščita naših denarnih zavodov nepotrebna. In naše gospodarstvo bo lahko spet vsaj dihalo.

Resnejši in globokeje misleči ljudje med nami so utihnili. Otopeli so in stoje ob zidu. Brez žrtev ni boljšega življenja, brez trpljenja ni odrešenja. Kdor odpre oči in jasno in brez strahu pogleda v življenje občestva, v katero spada sam, se bo zavedel in se mu bo zbudila vest in zavest dolžnosti — če ni moralno pokvarjen in ni koristolovec, ne smrdljiva cunja, ki jo vlačijo veter po cestnem blatu; ne bo imel gobeždal za preroke in ne žlobudranja puhloglavecev za razodetje.

OPAZOVALEC

Iz Krylovih basni

(Z dovoljenjem prevajalčevih naslednikov.)

Leta 1932. je izdal umrli Bogumil Vdovič v založbi »Satura« v prevodu izbor Krylovih basni.

Krylov (1768—1844) je bil znamenit ruski pesnik basni, ki so postale prava zakladnica ruskega človeka; najvišjega državnika in najnižjega delavca, kakor je dejal o njih pisatelj Gogolj. A ne samo Rusom, marveč vsemu izobraženemu svetu Krylove basni vir globokoumnosti; dokaz temu

je dejstvo, da so bile prevedene že v 24 jezikov; slovenski prevod je pet in dvajseti.

Delitev.

V prostorih skupnih skupne trgovine
so neki čislani kupci
natržili denarja na štrtine,
končali posle in delit dobiček šli.
A kdaj delitev brez prepira mine?
In res se spró za robo in denar.
Kar zahrumé, da je pri njih požar:
»Le brž, le brž rešite
si hišo in blago!
Njih eden zakriči: »Bežite,
račune mi potem napravimo lahko!
»Moj tisočak mi prej še primeknite!
robanti drugi tam.
»Poprej ne ganem se drugam,
da nimam svojih dveh, tu so računi jasni!
se tretji togoti. — »Ne nismo vsi soglasni!
Kako, zakaj, čemu? — Nikdar!
Zabivši, da je dom objel požar,
so trmci do tedaj rohnili,
da so plameni jih zateli
in so z imetjem vred zgoreli.

V premnogih važnejših stvareh
neredko doleti poguba vse od téga,
ker, mesto da ovre se složno beda vseh,
se vsak še krega
za svoj prospeh.

Žaba in Jupiter.

Živeča pod goró sred blat
na vrh goré se na spomlad
je žaba preselila.
V kalužni jamici našla je v mahu kraj
in si uredila zavičaj
pod grmom v senci kakor raj.
A ni se ga prav dolgo veselila.
Prišlo je leto, čas potú.
pristave so se žabi posušile,
da suhih nog lahko so muhe v njih brodile...
»Bogovi, o! kriči kvakača iz mahú,
»nikar me uboge ne umorite!
Čeprav do vrh goré vso zemljo zatopite,
samo da moje mahovje
ne bo nikoli brez vodé!
Žabura vpije brez prestanka
in slednjič Jupitra zgrdi,
da mu srca in uma manjka.
»Neumnica!« ji Zevs odgovori
(najbrž se on še ujezil ni),
»zakaj mi neki kvakaš toli!
Čemu le radi tvojih zblod
naj potopim človeški rod?
Mar ne bi rajša ti do blat prilezla doli?...«

Na svetu mnogi so ljudje,
ki nimajo do nikogar obzira:
Samo da njim po volji gré —
pa ako se vesoljni svet podira.

Opica in naočniki.

Na starost opica v očeh je oslabela,
a od ljudi je v úho ujela,
da zlo še ni tako hudó,
le treba, da naočnike dobó.
Pol tucata si jih je preskrbela...
Naočnike vrti na vse strani:
Zdaj k čelu jih prižme, zdaj jih na rep naniže,
zdaj jih poduha zdaj polize —
učinka pa nikoder ni.
»Naj vzame vrag bedaka!« se jezi,
»ki ljudske še posluša kdaj laži.
Z naočniki so me pošteno naplahtali,
a ni za las ni prida v njih!
In opica od jeze in od žali
tako ob kamen trešči jih,
da so se le še drobci zabliskali.

K nesreči pri ljudeh je prav tako:
Ker cene ji ne zna, nevednež le slabo
o prekoristni stvari sodi;
a če nevednež ta je malo višjih kdo,
jo še preganja, koder hodi.

Kmetje in reka.

Nekoč kmetiče volja mine,
trpeti razvaline,
ki jih poplave rečice in vodice
pustijo,
in k reki si gredo iskat pravice,
v katero vse te vode se valijo.
Bilo se je za res pritožiti na kaj!
Oh, kaj ozimline je razkopalo,
kaj mlinov je podrlo in odplalo
in kaj živine je utonilo, Bog to zná!
A reka lagodno, čeprav mogočno teče,
velika mesta tam ob njej stojé,
nikoli pa ne govore
o takih nje porednostih ljudje.
»Gotovo ona jih odraviti poreče,«

tako si kmetje med seboj rekó.
A glej! Ko bliže k reki so prispeli,
pogledajo in tam uzró,
da polovico njih blaga vode nesó.
Zdaj truditi zastoj se niso več hoteli.
Z očmi le spremijo imetek svoj,
nato spogledajo se med seboj
in odhajajo
v domačo vas
reko z glavami zmajevaje:
»Čemu bi zapravljali čas!
Kako pri nižjih boš dobil pravico,
ko si pa z višjimi delé na polovico!«
(Konec prih.)

Poučenost

David Lloyd-George, znameniti angleški politik, je nedavno razstavil slike o vojnih grozovitostih, in gotovo je vse hvale vredno, če je mariborska »Borba« navedla nekaj njegovih besed k tej razstavi, čeprav se nam sicer zdi, da fašistični protidemokratski nacionalizem, tolikanj simpatičen »Borbi«, ni najboljši sredstvo, da se v bodoče obvarujemo vojnih grozot.

Toda to prav za prav ni bil povod, da smo se oglasili k besedi. »Borba« je namreč prekrstila Lloyd-Georgea, izpustivši ali iz nevednosti ali iz neinteligence njegovo ime, v Lloyd Jurija, misleč menda, da je drugi del priimka Lloyd-George njegovo krstno ime, ki ga je začel pisati

za svojim priimkom. Vendar opozarjamo kar najvljudneje »Borbo«,

Nekaj veselega mora biti v vsaki »Borbi«. Sicer bi ne bila list za izobraževanje jugoslovenskih delavcev.

**Razširjajte naš tednik
in
spominjajte se tiskovnega
sklada!**

Slovaška avtonomija

Poslanec Slovaške ljudske stranke dr. Ravasz je dne 29. novembra razvil v praškem državnem zboru podroben načrt za slovaško avtonomijo. Za to niti ni treba spremeniti ustave, ampak samo novelirati ustavno preosnovo iz 1927. leta. V okviru te novele naj se spremeni slovaško deželno zastopstvo v pokrajinski zbor (krajinski sném). Ta bi izvolil slovaškega predsednika, ki ga imenuje Ravasz deloma namestnika državnega predsednika.

»Slovenija« nima namena ustanavljati politično skupino in delati propagando za kak politično-strankarski program — niti odkrito niti prikrito. Njen namen je: z vidika naših dognanih narodnih interesov in prave demokracije ter duhovne strpljivosti motriti naše javno življenje in se boriti proti zlorabi in izdajstvu idealov in načel, ki jih proglašamo kot vodilna in bi nam tudi morali biti vodilna. Kdor je mnenja, da nam je tak vsestransko neodvisen, strankarsko nevtralen list potreben, in kdor želi, da se list zunanje in vsebinsko dvigne, ga vljudno vabimo, da nas gmotno podpre s tem, da postane naš redni naročnik-plačnik.

ka, deloma slovaškega pokrajinskega predsednika. Odgovoren bi bil ta predsednik pokrajinskemu zboru. Poleg slovaškega predsednika bi obstajal še urad dež. predsednika, ki bi imel celo pravico ugovarjati nezakonitim sklepom pokrajinskega zbora in slovaškega predsednika. Uradnike do čina višjega komisarja bi imenoval slovaški predsednik, glede višjih uradnikov bi pa imel pravico predlagati jih vladi ali predsedniku republike. Slovaški predsednik bi bil člen vlade. Izrecno bi mu bili podrejeni en glavni ravnatelj finančne uprave, en generalni ravnatelj železnice, predsednik višjega sodišča in en predstojnik šolskega referata za Slovaško. Po naziranju dr. Ravasza in ostalih členov Slovaške ljudske stranke ne bi takšna ureditev škodovala niti ugledu niti enoti države.

Slovaška ljudska stranka je v zadnjih časih v živahnih pogajanjih glede preosnove razmerja med Čehi in Slovaki. Čehi so takšni sporazumni preosnovi zelo naklonjeni, zlasti državni predsednik sam, že ker nočejo, da bi imeli Madžari samo senco mogočnosti, slepomišiti še nadalje s ponudbami avtonomije Slovakom, če se ločijo od Čehov. Sicer je pa Hlinka sam še nedavno tega postavil prav razločno mejo med Slovake in Madžare.

Ulični privid

Na Češkem sta sklenili stranki Narodnih demokratov in Narodne fronte volilno zvezo. Mimogrede: to sta dve stranki, nad katerima bi utegnili imeti ljubljanski »Pohod« ali mariborska »Borba«, poleg še mnogih drugih seveda, svoje dopadajenje. O priliki te zveze piše češki obzornik »Demokratičský Stržed«:

Protestiramo proti zlorabi zastave narodne združitve in zoper to, da se izdaja za rešitelja države političen sestav, ki je živel od naklonjenosti ulice, družba, ki je zlobnala konjunkturna gesla od vseh vetrov, in ljudje, ki so jih vzgojili časniki, ki predstavljajo najnižjo stopnjo časnikarstva in kjer je poročilo iz masažnih salonov prav tako priljubljen predmet, kakor spomini kakega nadškofa, in ki jim je vse eno, če jim piše na prvi strani pismo dr. Kramář ali pa ulični privid.

MALI ZAPISKI

Prepovedan list.

Državno pravdnštvo v Zagrebu je prepovedalo širiti št. 1 tiskopisa »Književna revija«, ki izhaja v Zagrebu.

Prisega češko-slovaških vojakov.

V »Delavski politiki« beremo:

Besedilo prisega češkoslovaških vojakov se glasi: Prisegamo, da bomo drug drugega ljubili, da bomo eden drugemu zvesto stali ob strani, da se v nevarnosti ne bomo zapustili, ampak se do konca branili tako, kot nam veleva moška čast in zavest državljskih dolžnosti. —

»Slovenija« hoče delati za koncentracijo vseh naših duhovnih, moralnih in političnih sil v borbi za trajne pogoje našega svobodnega življenja kot narod (kot kulturno-zgodovinska individualnost). V tem zmislu bo posebno povdarjalo to, kar vse zavedne rojake družijo, ne da bi hotela s tem zankati diferenciacijo duhov, v kolikor je utemeljena v dejansko obstoječi ločitvi duhovnih, socialnih in gospodarskih interesov. Kdor te težnje odobrava, ga vabimo v krog naših rednih naročnikov.

Jezik v našem radiu.

V tedniku za radiofonijo »Radio Ljubljana« beremo:

Slovenščina za Slovence je sijajna uvedba. Zanj vodstvu vso čast! Ali kaj, ko ostaja neizrabljena. Zadnjič je dr. Kolarič vprav govoril o širokem in ozkem e v slovenščini. Takoj za njim je nastopil v nacionalni uri s svojim tekstom neki gospod, ki absolutno ni ločil nobenega širokega ali ozkega e-ja. Naj bi vendar vsaj tisti predavatelj, ki nastopajo pred predavanji dr. Kolariča ali za njimi, poslušali ta predavanja in jih pri sebi upo- rabljali, sicer je vse skupaj le — komedija. Kdor brati ne zna, naj se pred mikrofonom ne podá — kdaj bo to veljalo v našem radiu. Če v šoli student ne zna brati, dobi fajfo, če pa v radiu inteligent ne zna brati, dobi za to 100 Din... Kakšna morala je to?

»Slovenija« hoče postati glasnik vseh strem- ljenj, težčih po duhovni svobodi in pravi demo- kraciji, po zbiranju in zenotanju naših sil v borbi za trajne pogoje našega obstoja kot narod. Kdor je z nami enih misli, ga prosimo, da se spomni svojih dolžnosti do lista.

Urednik in izdajatelj Julij Savelli v Ljubljani.